

Ekonomistyrning (2FE255)

Tentamen lördag 26 november 2016, kl. 09.00-12.00

Tillåtna hjälpmedel: Miniräknare (dock inte i mobiltelefon) och ordbok (engelsk-svensk, svensk-engelsk alternativt engelsk-hemlandsspråk)

Tentamenstid: 3 timmar

Tentamen omfattar 14 frågor och kan totalt ge 25 poäng.

- Frågorna 1-9 är faktafrågor som ger 1 poäng vardera. Ett svarsalternativ är mest rätt.
- Frågorna 10-13 är förståelsefrågor som ger max 2 poäng vardera. Svar ska avges med en (1) mening per delfråga. Svar med fler än en (1) mening per delfråga ger avdrag.
- Fråga 14 är en analysfråga. Svaret ger max 8 poäng enligt bifogade poängkriterier.

Tentamenssansvarig: Lars Frimanson. Lars finns tillgänglig på tel. 070-3076620.

Betygsgränser: För G krävs 16 poäng och för VG krävs 23 poäng. Eventuella pluspoäng för under ordinarie termin slutförda gruppuppgifter adderas till poäng från tentamen.

Endast svarsblanketten ska lämnas in. Glöm inte att skriva ditt anonymitetsnummer. Denna frågedel ska ej lämnas in och således ej häftas samman med svarsblanketten.

Besvara alla frågor på avsedd plats i svarsblanketten. Svar på förståelsefrågor och analysfrågan avges inom markerade rutor. OBS! Det som står i rutorna är den text som rättas. Text på baksidor eller utanför rutor bedöms ej!

Skriv läsligt. Oläsliga svar kan inte bedömas och ger därför inga poäng.

Skrivningsresultat meddelas via Studentportalen senast tisdag 9 december. Lösningar är tillgängliga när skrivningsresultaten anslås.

Tid och plats för tentamensutlämning meddelas när resultaten anslås.

Lycka till!

Lars, Göran & Janina

FAKTAFRÅGOR - Ange ett (1) svar. Ett svarsalternativ per fråga är mest rätt.

Fråga 1 (1 poäng):

Enligt kursboken (Anthony et al., 2014) är det primära syftet med ekonomistyrning (management control):

- A. Att formulera strategier
- B. Att implementera strategier
- C. Att stödja strategiskt lärande

Svar: B. Se diverse kapitel

Fråga 2 (1 poäng):

Enligt kursboken är "bottom-up"-funktionen i styrsystem (management control systems) förknippad med:

- A. Centralisering av makt och inflytande
- B. Decentralisering av makt och inflytande
- C. Varken centralisering eller decentralisering av makt och inflytande

Svar: B. Se kapitel 1

Fråga 3 (1 poäng):

Det finns två huvudsakliga synsätt vad gäller syftet med organisationer i en marknadsekonomi:

Att tjäna aktieägare (shareholder view) eller intressenter (stakeholder view). Att tjäna intressenter innebär ett fokus på organisationens:

- A. Överlevnad
- B. Lönsamhet
- C. Konkurrensförmåga

Svar: A. Se kap 3.

Fråga 4 (1 poäng):

Enligt kursboken kommer en lågkostnadsstrategi att resultera i en mer hård (tight) mätning och uppföljning av prestationer för att:

- A. Företaget behöver koordinera mer komplexa samband mellan interna enheter
- B. Företaget verkar i en stabil omgivning med låg grad av osäkerhet
- C. Företaget verkar på en marknad med hög grad av differentiering

Svar: B. Se kap. 4

Fråga 5 (1 poäng):

Enligt kursboken är täckningsbidrag (contribution margin) ett resultatmått som är rimligt när den som blir styrd har:

- A. Kontroll över pålägg från huvudkontoret
- B. Kontroll över fasta kostnader från egen ansvarsenhet
- C. Kontroll över direkta och indirekta produktionskostnader

Svar: C. Se kap 4.

Fråga 6 (1 poäng):

Vilken mekanism menar Frimanson et al. är en viktig orsak bakom stressande styrsystem?:

- A. Förväntningar från styrsystem
- B. Förväntningar hos styrande
- C. Förväntningar hos styrd

Svar: C. Se kap. 8.

Fråga 7 (1 poäng):

I artikeln av Marginson m.fl. formuleras hypotesen att interaktiv användning av prestationsmått är positivt korrelerat med psykologiskt bemyndigande (psychological empowerment) för att:

- A. Tydliga mål förbättrar målsättningsprocessen
- B. Tydliga mål reducerar osäkerhet
- C. Tydliga mål minskar målflexibilitet

Svar: C. Se artikeln

Fråga 8 (1 poäng):

I artikeln av Lind & Strömsten redogörs för att analys av kundlönsamhet (customer profitability analysis) karaktäriseras av kundrelationer med:

- A. Ett lågt tekniskt gränssnitt och ett högt organisatoriskt gränssnitt
- B. Ett högt tekniskt gränssnitt och ett högt organisatoriskt gränssnitt
- C. Ett lågt tekniskt gränssnitt och ett lågt organisatoriskt gränssnitt

Svar: A. Se artikeln.

Fråga 9 (1 poäng):

I artikeln av Sherman et al. analyseras känsla av kontroll (sense of control) som en:

- A. Oberoende variabel
- B. Mellanliggande (mediating) variabel
- C. Modererande (moderating) variabel

Svar: B. Se artikeln

FÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Svara med en (1) mening per delfråga. Svar med fler än en (1) mening per delfråga ger poängavdrag.

Fråga 10 (2 poäng):

Enligt kursboken mäts input och output både i A) standardkostnadsenheter (engineered expense centres) och i B) renodlade kostnadsenheter (discretionary expense centres). Beskriv kortfattat i vilka enheter input och output mäts i respektive typ av ansvarsenhet.

Svar:

A) Input = pengar och output = fysiska enheter

B) Samma som i A

och liknande svar

Fråga 11 (2 poäng):

Beskriv vad begreppen A) koncernstrategi (corporate strategy) och B) affärsstrategi (business unit strategy) innebär enligt kursboken.

Svar:

A) VAR tävla eller mix av affärer (t.ex. genom portföljförvaltning eller aktivitetsdelning)

B) HUR tävla (t.ex. genom låga kostnader eller differentiering)

och liknande svar.

Fråga 12 (2 poäng):

I kursboken anges, enligt motivationsutträngningsteorin (Motivation Crowding Theory), att externa belöningar kan öka total motivation på två principiella sätt. Förklara kortfattat hur. Ge en förklaring under A och en under B.

Svar:

A) Genom att lägga till en extern belöning och liknande svar

B) Genom att ta bort en extern belöning och liknande svar.

och liknande svar

Fråga 13 (2 poäng):

I artikeln av Lewis m.fl. förklaras fenomenet illusoriskt bemyndigande (illusory empowerment) som en konsekvens av en viss kombination av värden (högt/lågt) på två variabler. A) Ange vilken kombination av variabler och värden det handlar om. B) Beskriv kortfattat vad som karaktäriserar illusoriskt bemyndigande.

Svar:

A) Lågt strukturellt bemyndigande och högt psykologiskt bemyndigande

B) Begränsad diskretion, centraliserat beslutsfattande, styrda känner sig bemyndigade, uppvisar åtagande, 'glasbur'

och liknande svar.

ANALYSFRÅGA

- Din uppgift är att besvara frågan med hjälp av relevanta *begrepp* och *samband*.
- Du behöver inte referera till litteratur.

POÄNGKRITERIER FÖR ANALYSFRÅGAN

0 poäng ges för uppgift som inte besvarats eller besvarats utan analys och utan redovisning av relevanta begrepp och samband i ämnesinnehåll.

2 poäng ges för svar som saknar analys och visar brister i redovisningen av begrepp och samband och inte klart refererar till ämnesinnehåll.

4 poäng ges till svar som uppvisar en *inte helt genomarbetad analys* av uppgiften, men som redovisar *vissa* begrepp och samband baserade på ämnesinnehåll.

6 poäng ges till svar som visar en *relativt genomarbetad analys* av uppgiften och som *relativt uttömmande* redovisar begrepp och samband baserade på ämnesinnehåll.

8 poäng ges till svar som, utöver kriterierna ovan, dessutom visar tecken på ett *självständigt* och *väl genomtänkt* resonerande.

Fråga 14 (8 poäng):

Beskriv Tetlock's teori om ansvarighet (accountability) genom att redogöra för teorins centrala begrepp och samband.

TIPS! Skissa först på ett kladdpapper innan du bestämmer dig och skriver ditt slutgiltiga svar i svarsblanketten.

Svar: Rättningen bygger på en samlad bedömning av användning av relevanta *begrepp* och *samband* enligt poängkriterierna. Se artikeln.